

Jij bent het kruis op het huis

Yolanda Entius' beschrijving van een onveilig gezin vervalt niet in therapieproza

Yolanda Entius wijdde haar vierde roman aan haar eigen familieperikelen. Het is duidelijk dat ze boven de stof staat.

JANET LUIS

■ Yolanda Entius: *Het kabinet van de familie Staal*. Cossee. 224 blz. € 18,90

Yolanda Entius moest er in 2007 bij toeval achterkomen dat haar vader was overleden. En toen was hij al anderhalf jaar dood. Ze vertelde erover in een interview met *HP/De Tijd*. Hij bleek in kleine kring te zijn gecremeerd. Er was in het gezin Entius al jaren geen contact meer tussen de ouders en de drie kinderen. Vader was een tiran, moeder een onderdanige wezel. Er mocht thuis nergens over worden gepraat. Niet over de vriend van vader, die niet van zijn buurmeisjes af kon blijven. En vooral niet over het familiedrama: het jonggestorven oudste kind.

Entius wijdde haar vierde roman, *Het kabinet van de familie Staal*, aan deze familieperikelen. Van meet af aan is duidelijk dat zij, om zo te zeggen, boven de stof staat. Dit is geen bekentenis-literatuur of therapieproza. De toon is hard en direct. Kobe, de vader, wordt in een paar krachtige zinnen neergezet als een kleinburgerlijke kankerpit, die zich, ondanks zijn korte beentjes, boven iedereen verheven voelt. Hij heeft een kamer ingericht voor zijn grote verzameling Märklin-treintjes. Hij heeft een voor-

De gezinsleden blijven als getergde dieren om elkaar heen sluipen

keur voor eikenhouten stoelen die zo groot zijn dat er maar vier van in de kamer passen, zodat een van de drie kinderen altijd op de grond moet zitten.

Ook de nerveuze moeder, al net zo klein, zij je zo voor je: 'Als ze 's avonds met haar breiwerk voor de televisie zat, haar trillende knuistjes met de tikkende pennen angstvallig voor haar borst gekruist en haar donkere kraaloojes loerend naar hem, was ze net een muis.' De vreeswekkende vader en de muizige moeder vormen de ongezellige spil van een jarenzeventiggezin dat deskundigen tegenwoordig onveilig zouden noemen.

Welbeschouwd gebeurt er weinig. Er vallen harde woorden, maar geen klappen. Er is geen sprake van een kwade dronk. Of van incest. De kinderen zijn alleen doodsbang voor de dingen die vader zou kunnen doen. Steeds zit er een uitbarsting aan te komen, zo suggereert Entius keer op keer. Als pa uit zijn werk thuiskomt en

'De jonggestorven zoon is door een hogere instantie aangesteld als dienstregelaar in een Zwitsers Märklin-emplacement' Foto Miniatur Wunderland

nog een van de kinderen in de huiskamer aantreft. Als de boven alles geliefde koekblikauto het ineens begeeft. Als pa op vakantie de weg niet kan vinden omdat moeder zit te klunzen met de kaart.

Ik moet bekennen dat ik na verloop van tijd wel eens begon te verlangen naar zo'n uitbarsting; naar een heuse scheldpartij, een worsteling, moord en doodslag desnoods. Maar Entius volhardt in haar afwachtende, onaffe manier van vertellen. Ze werpt van alles op zonder er het laatste woord over te zeggen. Zo valt tussen de regels door te lezen dat de vader mogelijk een dubieuze rol heeft gespeeld in het overlijden van zijn zoon. Maar omdat er over geen enkel gevoelig onderwerp gepraat mag worden in huize Staal, blijven de gezinsleden als getergde dieren om elkaar heen sluipen.

Entius staat zichzelf te weinig venijn toe in deze roman. Ze doet haar best de ouders Staal niet helemaal af te branden, al komen hun sym-

pathiekere kanten maar moeizaam uit de verf. De aandacht gaat, psychologisch gezien, vooral uit naar de drie dochters. Hoe overleven zij hun ouders? Nummer één kiest voor de weg van de minste weerstand. Zij past zich aan. Nummer twee wordt al gauw een beetje mal en moet geregeld opgenomen worden, om erger te voorkomen.

Maar het draait hier allemaal om nummer drie, om Mees, het alter ego van de schrijfster, de 'ik' die het verhaal vertelt. Zij is, volgens moeder, 'het kruis op het huis'. Zij is het meisje dat een jongen had moeten zijn, de gedroomde plaatsvervanger van de overleden zoon. Maar in plaats van de blauwe moesten bij haar geboorte de gehate roze kleertjes tevoorschijn worden gehaald. Aan deze status van mislukte jongen weet Mees uiteindelijk te ontkomen. Zij is het grote voorbeeld in dit boek, omdat zij niet alleen een draai weet te geven aan haar eigen leven maar ook aan de sneue familiegeschiedenis.

Zij maakt een einde aan het hardnekkige zwijgen door een lijk uit de kast te halen. Zij laat het broertje herleven dat maar zes weken oud werd, maar dat altijd door alle hoofden bleef spoken. Dat levert, aan het eind van de roman, een ontroerende ontmoeting op met een goedmoedige meneer van middelbare leeftijd, in een gedroomd spoorweglandschap. Hij is door een hogere instantie aangesteld als dienstregelaar in een Zwitsers Märklin-emplacement, hoog in de besneeuwde bergen.

'Wat is er nou eigenlijk gebeurd?' vraagt Mees, zinspelend op zijn vroege overlijden. 'Dat zullen we nooit weten', zegt hij dan diplomatiek. 'Laten we het erop houden dat ik mijn adem iets te lang heb ingehouden.' Zo wordt het familiegeheim toch nog uitgesproken, maar zeker niet opgelost. De jonggestorven zoon geeft zijn inmiddels overleden vader toch nog het voordeel van de twijfel, in deze videoboodschap van gene zijde, geregisseerd door zijn zus.

DE BESTE BOEKEN
VAN WEEK 17

Peter Fritzsche:
*The Turbulent
World of Franz
Göll. An Ordinary
Berliner Writes
the Twentieth
Century.* Harvard
University Press,
260 blz. € 24,50

Er zijn niet veel grote dagboeken van Duitsers uit de 20ste eeuw. En zeker niet van een gewone Berliner, met veel baantjes en veel gezichten, aldus Bernard Hulsman.

➤ ZIE PAGINA 3

Rob van Ginkel:
*Rondom de stilte.
Herdenkings-
cultuur in Neder-
land.* Bert Bakker,
844 blz. € 29,95

De herdenking van de slachtoffers van WO II is verschoven naar de promotie van de multi-culti-samenleving. De intentie van het herinneren is uitgediept, leest Ronald Havenaar.

➤ ZIE PAGINA 6

Yolanda Entius:
*Het kabinet van
de familie Staal.*
Cossee, 224 blz.
€ 18,90

Yolanda Entius wijdde haar vierde roman aan haar eigen familieperikelen. Ze weet knap therapieproza te vermijden en staat boven de stof, vindt Janet Luis.

➤ ZIE PAGINA 11